

FESTIVALS CATALANS 2002: SITGES I GREC

Ricard Salvat

Sens dubte, l'any 2002 està comportant un fet decisiu: ens veiem obligats a plantejar-nos, vulguem o no vulguem, que cal un gir copernicà en molts aspectes del món de l'espectacle de Barcelona i dels Països Catalans.

Allà on possiblement la necessitat d'un canvi ha quedat més de manifest és en la programació del Sitges Teatre Internacional 2002, Creació Contemporània, i al Festival d'Estiu de Barcelona Grec 2002. El futur no podrà continuar essent com fins ara, no es podran repetir els fets que enguany han fet entrar en crisi, o en una via de polèmica, aquests dos festivals. És sorprenent la quantitat de discussió pública que s'ha generat entorn d'aquests dos festivals. Tot plegat resulta molt preocupant: la manca de públic al teatre comercial, i, en general, en gairebé totes les manifestacions teatrals durant la temporada 2001-2002, no es pot silenciar més, ni ens podem enganyar més.

Jordi Coca en els seus articles a *El Periódico* va començar a tocar el viu. Primer amb «Teatres amb sales buides»,¹ en què parlava de la incapacitat de crear nous públics, i sobretot la denúncia que «massa sovint tens la sensació que el teatre es gestiona des de la rutina i el victimisme, cosa que, si atenem a l'increment del públic a què ens referim, no té raó de ser». El mateix Jordi Coca va continuar mostrant la seva inquietud enfront de la programació del Grec 2002, i ens deia que era una cita artística que no tenia suficient projecció internacional.² Demostrava que era un model anterior a l'etapa de l'actual director i a l'etapa de Ferran Mascarell com a regidor de cultura. Una cosa semblant ha passat amb el festival de Sitges, on s'ha volgut donar com a element decisiu de la nova etapa un cert augment de públic, un augment molt relatiu si ho comparem amb altres etapes del festival de Sitges, en què la presència de públic als grans teatres de la ciutat no eren reduïts a la mínima expressió com ha passat aquest any.

Salvador Sostres, en un article virulent i lúcida titulat «Sitges: la bossa o la vida»,³ comentava: «Per què parlem de xifres... Si el Festival costa 130 milions de pessetes, i si el que compta són les xifres, no seria més econòmic llogar un avió i enviar tots aquest soferts visitants a veure teatre a Londres?» Es va produir un encreuament de cartes entre Magda Puyo⁴ i els seus col·laboradors, d'una banda, i Joan Ollé i Jaume Flor, de l'altra.⁵ Vàrem tenir una resposta elegant però potser no suficientment contundent ni definida de Borja Sitjà a *El Periódico*, en què afirmava, contestant indirectament Jordi Coca, que «Inaugurar el Grec amb una obra en castellà ha estat acceptat amb total normalitat. No s'ha trobat estrany ni molt menys pecaminós. Un signe positiu per a la normalització lingüística.»⁶ Potser caldria que el director del Grec entengués que inaugurar amb castellà no té res a veure amb la normalització lingüística del país, sinó amb la progressiva pèrdua d'identitat catalana de l'espectacle barceloní i dels festivals que es fan a Barcelona i Catalunya. Si es vol comprovar tot el que diem es pot llegir l'enquesta del professor Salvador Giner en què es

*Una escena de Les filles de King Kong,
de Theresia Walser. Direcció: Ana Silvestre.
Companyia Teru Teru Produccions.
Traducció: Eduard Bartoll. Al STI, els dies 8 i 9 de juny de 2002.*

diu que «el segment de la població de la regió metropolitana que considera que el català és la seva primera llengua ha baixat del 37 per cent al 32 per cent en cinc anys».⁷

Però encara hi ha hagut més: la reacció generalment airada contra la proposta de Calixto Bieito, *Dreigroshenoper*, de Bertolt Brecht; el fet que *El Periódico* dediqués un editorial a aquesta estrena amb el títol «¿Legalitzar Bieito?»;⁸ *La Vanguardia*, un dels seus semàfors vermells;⁹ l'article d'Alícia Giménez Barlet titulat «¿Quién teme a Calixto Bieito?»;¹⁰ i la defensa de Daniel Martínez Obregón «...luego Calixto Bieito cabalga»,¹¹ productor de l'espectacle, demostrin que una sèrie d'actituds que s'han seguit fins ara no es poden continuar mantenint. No oblidem el lúcid article d'Oriol Pi de Cabanyes, «De Dadà a Brecht»,¹² i algunes cartes al director.¹³

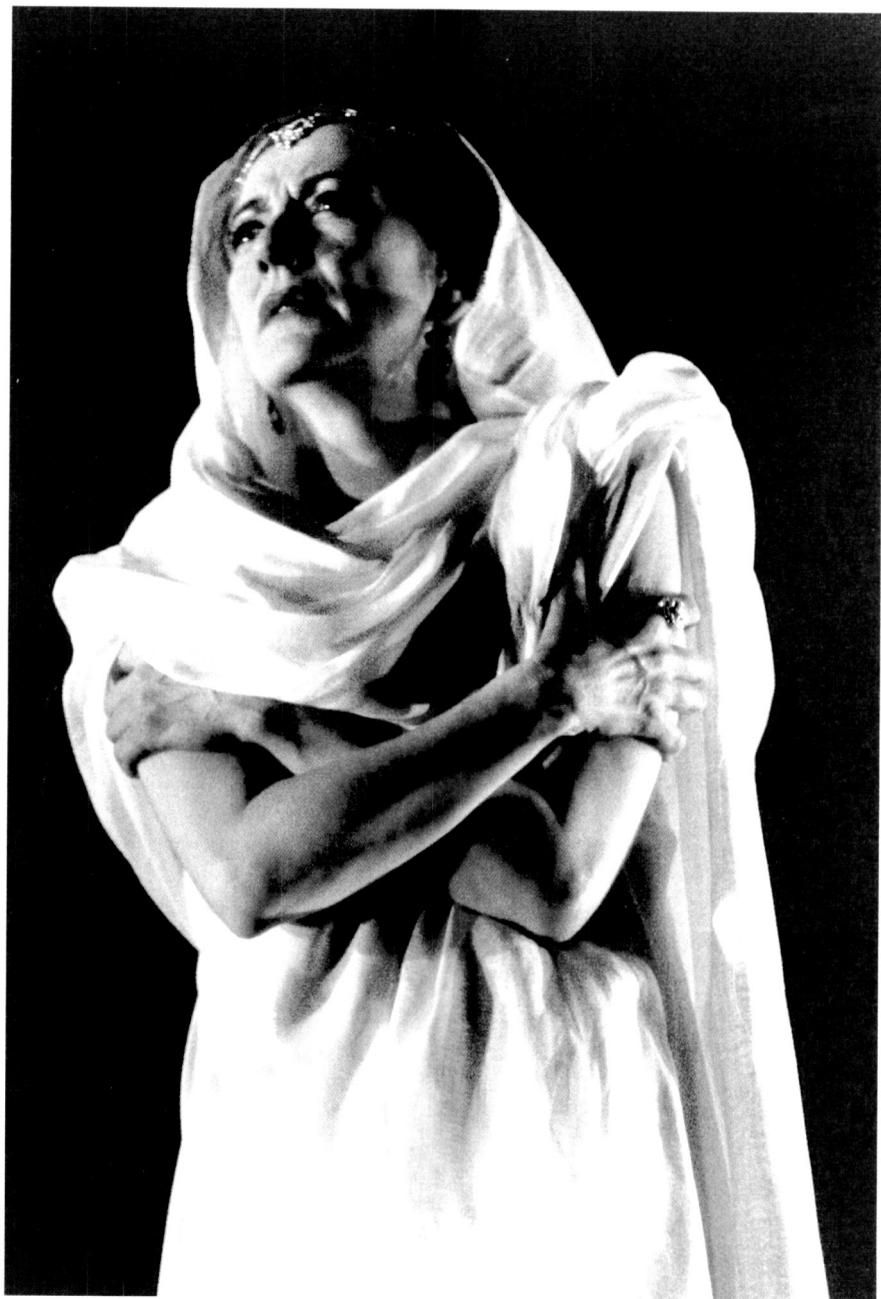
Aquest nivell d'ara, en què tot és possible de fer amb els textos clàssics, és preocupant. El teatre, que és com un museu on s'ensenya la riquesa d'una gran tradició literària, ha sofert una crisi amb els espectacles de Bieito, Pasqual, Albertí i el mateix Peter Brook. Això ens porta a preguntar-nos si es pot continuar fent amb un text clàssic tot el que el director vol. Ha de perdre el director el sentit de l'ètica a l'hora d'enfrontar-se amb els grans moments de la creació teatral mundial? Cal jugar sempre a fer veure que estem de tornada quan encara difícilment estem d'anada, i hem demostrat que sabem muntar els clàssics d'una manera adequada i convenient, sobretot sota els pressupòsits de l'última modernitat? Es pot explicar *Hamlet* amb vuit actors sense caure en la reducció? Es pot recuperar la grandesa de tot el mite d'Èdip en una hora i vint minuts?

En el món de la dansa la inquietud encara s'agreuja més. És moneda encunyada i acceptada que no hi ha fronteres entre el món del teatre i la dansa. Però després de Sitges i el Grec, ens preguntem per què els nostres ballarins estan cada vegada més disposats a ballar poc i a recitar textos literaris sense gaire preparació tècnica, creacions escrites que són sovint d'una pretensió inquietant. Els espectacles de Mal Pelo, Elena Córdoba, Las Malqueridas, Morocha Mordaz, 10&10 Dansa, Lapsus Dansa, Semolina Tomic i La Vuelta, presentats a Sitges; els donats a conèixer al Grec, Compagnie Buissonnière, Madraque-Tomeu Vergés; i en un altre nivell, atesa la seva última categoria tècnica, l'espectacle de White Oak Dance Project, han fet augmentar el clima de confusió en què estàvem. Com també dos dels grans espectacles internacionals presentats al Grec, el de Brook i el de Baryshnikov, ens han demostrat que hi ha una certa avantguarda internacional que sembla disposada a fer que ens preguntem fins quan podem mantenir les avantguardes com a elements d'avenç estètic, quan les bastides contra les que les avantguardes lluitaren durant el segle xx s'han esvanit i destruït totes. No seran aquests anys que vivim, de primeria de segle, uns anys en què haurem de tornar a plantejar noves formes teatrals i nous llenguatges escènics, de definir noves fronteres i sobretot noves actituds ètiques i polítiques? Enfront del continuat fet de mirar cap al passat que Peter Brook i Baryshnikov ens han demostrat amb els seus espectacles presents al Grec, cal preguntar-nos si els camins del futur no passen per les propostes dutes a alt nivell per Kristian Lupa de la mà de Thomas Bernhard. I en un altre ordre de creació la proposta de l'English Stage Company (amb *4.48 Psychosis*, de Sarah Kane), de la *Fedra* sense concessions de Joan Ollé, de *Niederungen* (Sala Beckett), de *Germinal* Produccions, de la Companyia Tantarantana (*Dies maravillosos*) o de Teru Teru Produccions, que va donar a conèixer l'esplèndid text de Theresia Walser, una de les més importants revelacions dramàtiques d'aquests darrers anys.

Si continuem com fins ara, haurem de pensar, si no responem tots plegats d'una manera ràpida, que Alcía Giménez Barlett tenia tota la raó quan parlava de la «Muerte del teatro» i deia:

¿Crisis teatral en Cataluña? No hay tal crisis: el teatro está muerto como espectáculo, en Cataluña y en todas partes. Es un residuo del pasado, una convención que no ha resistido el envite del tiempo. Comparándolo con el cine, produce una fuerte impresión de inverosimilitud. Y no digamos que el cine tiene menos matices; puede tratar los mismos temas con mayor sensación de verdad. Por eso, lo que más funciona en escena son los textos clásicos. El teatro acabará como la ópera. Lo queramos o no, acudiremos a ver siempre las mismas obras en diferentes montajes.

Escribir nuevas piezas es absurdo, siempre suenan a algo sabido, demasiado teórico o banal. Por esa razón la gente no acude a las salas. Buscar otros motivos es forzar soluciones que no existen.¹⁴

*Rosa Novell interpretant Fedra, de Jean Racine, amb direcció de Joan Ollé.
Es va poder veure al Grec 2002 i de gira per Catalunya.*

Nosaltres creiem que el futur del nostre teatre pot ser molt ric, perquè fins ara no hi havia hagut tant de talent entre la joventut, ni tantes possibilitats econòmiques, potser molt malament repartides, però possibilitats al cap i a la fi. En aquest sentit podem considerar algunes veus no conegudes, com la de Rafel Vila, que des de la llibertat d'una web denuncia que al TNC, temporada rere temporada, hi actuen els mateixos noms.¹⁵ Potser ja és hora de prendre algunes clares i obertes decisions de política cultural.

NOTES

1. COCA, Jordi. «Teatres amb sales buides», a *El Periódico*. Barcelona, 22 de febrer de 2002. P. 5.
2. COCA, Jordi. «Hi ha un altre Grec possible», a *El Periódico*. Barcelona, 13 de juny de 2002. P. 6.
3. SOSTRES, Salvador. «Sitges: la bossa o la vida», a *l'Avui*. Barcelona, 12 de juny del 2002.
4. PUYO, Magda; ARÚS, Miquel i RODRÍGUEZ, Gemma. «Sitges Teatre Internacional», a *l'Avui*. 19 de juny de 2002. P. 4.
5. OLLÉ, Joan; FLOR, Jaume. «Éxito del Sitges Teatre», a *La Vanguardia*. 16 de juny de 2002.
6. SITJÀ, Borja. «El tiquet internacional del Grec», a *El Periódico*. Barcelona, 27 de juny de 2002.
7. ROMA, Humbert; CAMON, Daniel i MARTÍ, Pep. Sota el títol general «El català només és la llengua pròpia d'un terç dels barcelonins», a *El Triangle*, n. 579, 15 de abril de 2002, a la portada.
- ROMA, Humbert. «A la recerca (frustrada) de les llicències perdudes», p. 11.
- CAMON, Daniel. «Els "Erasmus" i el conflicte lingüístic a la Universitat», p. 26.
- MARTÍ, Pep. «Sense llengua, encara?», p. 32-33.
8. «l'legalitzar Bieito?», un dels editorials d'*El Periódico*, 27 de juny de 2002.
9. *La Vanguardia*, a la contraportada del dia 27 de juny de 2002.
10. GIMÉNEZ-BARLETT, Alicia. «¿Quién teme a Calixto Bieito?», a *El Periódico*. 4 de juliol de 2002.
11. MARTÍNEZ de OBREGÓN, Daniel. «...luego Calixto Bieito cabalga», a *El Periódico*. 11 de juliol de 2002.
12. PI de CABANYES, Oriol. «De Dadà a Brecht», a *La Vanguardia*. 8 de juliol de 2002. P. 40.
13. MULET, Mercè. «De Brecht a Bieito», a *La Vanguardia*, dins la secció «Cartas de los lectores», 20 de juliol de 2002. P. 26.
14. GIMÉNEZ-BARLETT, Alicia. «Muerte del teatro», a *El Periódico*. Barcelona, 31 de març de 2002.
15. VILÀ, Rafel. «AITNC sempre són els mateixos», a la pàgina web www.teatral.net/asp/opiniolectors/consulta/cos.asp?idop=195.

Troilus i Cressida, de William Shakespeare. Espectacle de la Companyia Cae la Sombra, amb direcció de Xavier Albertí. Es va representar del 2 al 7 de juliol al Teatre Lliure de Gràcia, dins el Festival Grec de Barcelona, i es podrà tornar a veure, a la mateixa sala, al començament de la temporada 2002-2003.